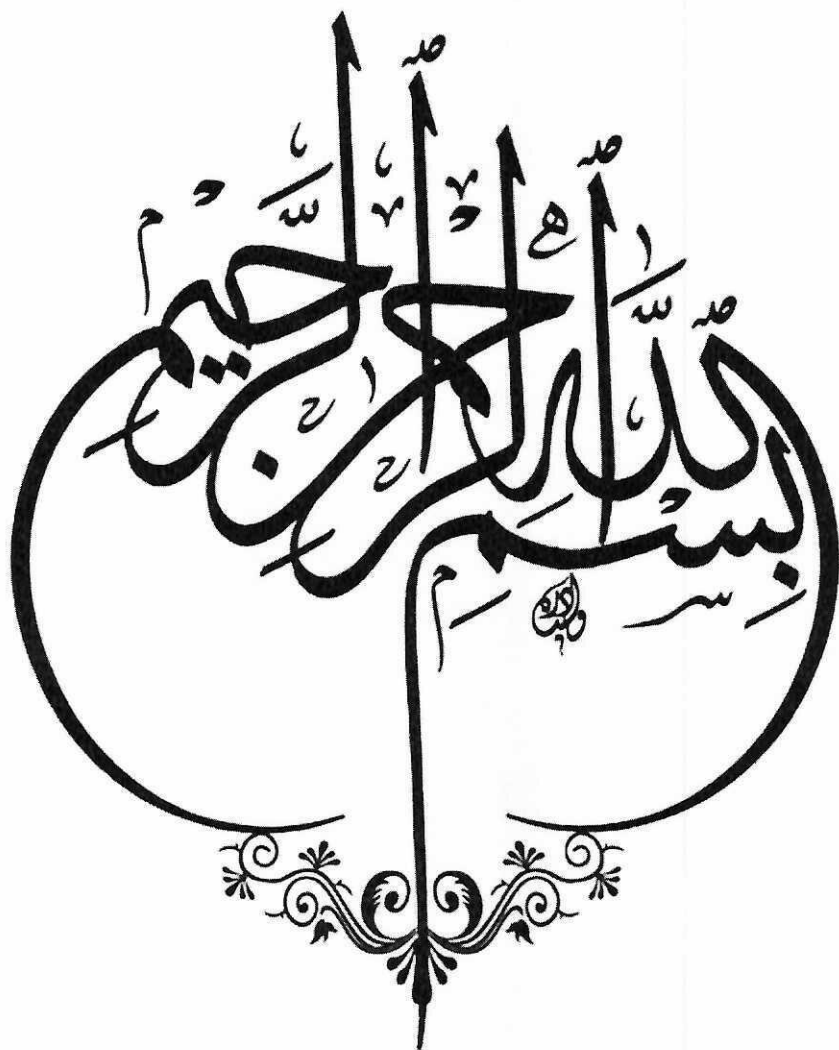

جمهوری اسلامی ایران
هیأت عالی بانک مرکزی

مشروح مذاکرات بندهای (۳) و (۷) شصت و هشتمین جلسه هیأت عالی
بانک مرکزی ج.ا.ا (مورخ ۱۹/۰۳/۱۴۰۵)

تهیه و تدوین:
مدیریت کل امور هیأت عالی و شوراها
خرداد ماه ۱۴۰۵

دبیر هیأت عالی: اصلاح ماده ۲۶ دستورالعمل اجرایی تأسیس، فعالیت و نظارت بر صرافی‌ها را مورد بررسی قرار می‌دهیم، آقای دکتر سیدی لطفاً توضیحات لازم را ارائه بفرمایید.

آقای دکتر سیدی (مدیر اداره مجوزهای اشخاص تحت نظارت): دستورالعمل صرافی‌ها، مصوب ۱۴۰۲/۰۸/۱۶ می‌باشد که از تاریخ ۱۴۰۲/۰۹/۰۱ ابلاغ شده است. بر اساس دستورالعمل، صرافی‌ها به ۲ نوع تقسیم‌بندی می‌شوند. صرافی‌های نوع دوم در ۳ سطح اول، دوم و سوم می‌توانند فعالیت کنند. حداقل سرمایه صرافی‌های نوع سوم، مبلغ ۲۰ میلیارد می‌باشد و می‌توانند عملیات ارزی برون مرزی انجام دهند. در ماده (۲۶) دستورالعمل، اشاره شده است که فعالیت در سطح سوم، مشروط به سپری شدن حداقل یک سال فعالیت در سطح دوم و اخذ مجوز از مراجع ذیصلاح و همچنین بانک مرکزی است. در رابطه با مراجع ذیصلاح، مکاتباتی صورت گرفته که طبق این مکاتبات، متوجه شدیم که موضوع مربوط به حوزه ارزی می‌باشد. در گام بعدی، حوزه ارزی اعلام کرد که این موضوع مربوط به حوزه تنظیم‌گری و نظارت است. در نهایت، در جلسه هیأت عامل که روز گذشته برگزار شد، تصویب گردید که این موضوع در هیأت عالی مطرح گردد و بحث اصلاح دستورالعمل صورت بگیرد. با توجه به شرایط خاص کشور، تغییر رویکرد بانک مرکزی در خصوص سیاست‌های ارزی و بهره‌برداری از ظرفیت صرافی‌های موجود، اجتناب از افشای اطلاعات طبقه‌بندی شده و همچنین تطابق بیشتر با رویه سنوات گذشته، پیشنهاد می‌شود که ماده (۲۶) دستورالعمل به شرحی که ملاحظه می‌فرمایید اصلاح شود.

آقای دکتر همتی: قبلاً در هیأت عالی تصویب شد که صرافی‌ها برای فعالیت باید از مراجع ذیصلاح و بانک مرکزی اجازه بگیرند. مرجع ذیصلاح برای سطح سوم، شورای عالی امنیت ملی می‌باشد. مصوبه‌ای که برای این موضوع در نظر گرفته شده این است که اجازه لازم از سوی بانک مرکزی داده شود و هر صرافی که درخواست کار با تراستی را داشت، از شورا مذکور مجوز لازم را دریافت کند.

دبیر هیأت عالی: دوستانی که موافق هستند، رأی بدهند؛ تصویب شد.

دستور بعدی در خصوص بررسی «دستورالعمل تسهیلات و تعهدات کلان» می‌باشد.

آقای دکتر صدقی: اهم تغییرات پیشنهادی در خصوص اصلاح «دستورالعمل تسهیلات و تعهدات کلان»، به شرح زیر است:

بنیاد مرکزی اسلامی ایران
دبیرخانه
هیأت عالی

بازنگری در تعریف «ذی نفع واحد» با رعایت الزامات قانون بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و انطباق آن با مفاهیم «مالک واحد» موضوع ماده (۵) قانون اجرای سیاست‌های کلی اصل (۴۴) قانون اساسی، جایگزینی معیار «کل سرمایه نظارتی» با «سرمایه لایه یک» به عنوان مبنای محاسبات، در راستای انطباق با استانداردهای بین‌المللی، کاهش آستانه تعریف تسهیلات و تعهدات کلان از ۱۰ درصد سرمایه پایه به ۵ درصد سرمایه لایه یک، صرفاً در حوزه گزارشگری و تعریف مصادیق کلان، اصلاح ضوابط مربوط به سقف‌های فردی و جمعی اعتبارات، حذف موضوعیت سرمایه نظارتی منفی و تفکیک ضوابط مربوط به مؤسسات دارای سرمایه نظارتی مثبت، تعیین سقف فردی معادل ۲۰ درصد سرمایه لایه یک و افزایش سقف جمعی از هشت برابر کل سرمایه نظارتی به ده برابر سرمایه لایه یک می باشد. موضوع فوق پیش‌تر در شورای تنظیم‌گری و نظارت بانکی مورد بررسی قرار گرفته و اصلاحات پیشنهادی در آن مرجع تأیید شده است. دستورالعمل مزبور در سال ۱۳۹۲ تحت عنوان «آیین‌نامه تسهیلات و تعهدات کلان» تدوین و ابلاغ شده است. با توجه به گذشت بیش از یک دهه از زمان تصویب آن، بازنگری و اصلاح برخی احکام و تعاریف ضروری به نظر می‌رسد؛ از جمله در خصوص مصادیق ذی نفع واحد.

آقای دکتر پورمحمدی: در خصوص بند (۱) مربوط به تعریف «ذی نفع واحد»، چنانچه اعضای محترم نکته یا پیشنهادی دارند، مطرح فرمایند. همچنین در بند (۲) در خصوص «مالک واحد» نیز در صورت وجود نظر، اعلام شود. در خصوص بند (۳) و کاهش حد نصاب از ۱۰ درصد سرمایه پایه به ۵ درصد سرمایه لایه یک، دوستان نظری در این خصوص دارند؟

آقای دکتر محمودپناه: بر اساس پیشنهاد ارائه شده، حد نصاب کاهش می‌یابد.

آقای دکتر پورمحمدی: توضیحات لازم در این خصوص ارائه شد، به نظر می‌رسد این تغییر، اثر معناداری بر حدود و سقف‌های مقرر نخواهد داشت.

آقای معصومی: آستانه گزارش دهی مؤسسات اعتباری از ۱۰ درصد سرمایه پایه را به ۵ درصد سرمایه لایه یک کاهش دادیم. به عبارت دیگر، بانک‌ها مکلف خواهند بود موارد بیشتری را گزارش دهند. این تغییر، تأثیری بر حدود فردی و جمعی تسهیلات و تعهدات کلان نخواهد داشت.

آقای دکتر بحرینی: وضعیت تسهیلات و تعهدات قبلی چگونه خواهد بود؟ آیا آنها نیز مشمول ضوابط جدید خواهند شد؟

آقای دکتر صدقی: با توجه به پیش‌بینی دوره تطبیق شش‌ماهه، بانک‌ها فرصت کافی برای انطباق با مقررات جدید را خواهند داشت. همچنین قراردادهای منعقد شده بر اساس ضوابط پیشین، تابع شرایط حاکم در زمان انعقاد قرارداد خواهند بود.

آقای دکتر بحرینی: پس از پایان دوره ۶ ماهه، در مورد تسهیلاتی که پیش از این اعطا شده و در زمان اعطا مشمول تعریف تسهیلات کلان نبوده‌اند اما بر اساس ضوابط جدید در این طبقه قرار می‌گیرند، آیا صرفاً تکلیف گزارش‌دهی وجود دارد یا سایر محدودیت‌های مقرر نیز اعمال خواهد شد؟

آقای دکتر صدقی: این موارد بر اساس مانده تسهیلات، مورد بررسی قرار می‌گیرند و ترتیبات لازم در چارچوب دوره ۶ ماهه برای آنها در نظر گرفته خواهد شد.

آقای دکتر بحرینی: در ماده (۱۰) مقرر شده است مؤسساتی که کفایت سرمایه آنها منفی است، مجاز به اعطای تسهیلات نخواهند بود. تسهیلاتی که پیش از این اعطا شده است تسهیلات کلان محسوب نمی‌شود، اما با ضوابط جدید مشمول تعریف تسهیلات کلان خواهد شد، وضعیت آن چگونه خواهد بود؟

آقای دکتر صدقی: خیر. کلان محسوب نمی‌شود.

آقای دکتر پورمحمدی: در بند (۴)، علاوه بر اصلاح تعریف ذی‌نفع واحد، تغییر مبنای محاسبه حدود تسهیلات و تعهدات کلان از سرمایه پایه به سرمایه لایه یک و همچنین افزایش سقف مجموع تسهیلات و تعهدات کلان از ۸ برابر سرمایه پایه به ۱۰ برابر سرمایه لایه یک پیش‌بینی شده است. در این خصوص دو ملاحظه وجود دارد؛ نخست آنکه مقررات نباید عطف به ماسبق شود و دوم آنکه آثار این تغییرات بر ظرفیت اعطای تسهیلات مؤسسات اعتباری به‌صورت دقیق مورد ارزیابی قرار خواهد گرفت.

آقای دکتر صدقی: بررسی‌های انجام‌شده نشان می‌دهد در اغلب مؤسسات اعتباری، تغییر مبنای محاسبه از سرمایه پایه به سرمایه لایه یک، آثار قابل توجهی بر ظرفیت اعتباری بانک‌ها ایجاد نمی‌کند و اختلاف ارقام در بسیاری از موارد محدود است.

دبیرخانه
هیأت عالی

آقای دکتر محمودپناه: با این حال، بدیهی است که ۲۰ درصد سرمایه لایه یک از ۲۰ درصد سرمایه پایه کمتر بوده و در نتیجه می‌تواند موجب محدودیت بیشتری شود.

آقای دکتر صدقی: در جلسات کارشناسی پیشین نیز این موضوع بررسی شده و نتایج حاکی از آن است که آثار عملی این تغییر در اغلب بانکها محدود است.

آقای دکتر پورمحمدی: مقررات حاضر نسبت به تسهیلات و تعهدات ایجادشده پیش از لازم‌الاجرا شدن آن، عطف به ماسبق نخواهد شد.

آقای دکتر مرادپور: این سیاست انقباضی است. همواره انتقاداتی نسبت به تمرکز بخش قابل توجهی از منابع بانکی در اختیار مشتریان بزرگ مطرح بوده و این اصلاحات می‌تواند در جهت تعدیل این وضعیت مؤثر باشد.

آقای دکتر صدقی: محدودیت‌های مشابه پیش از این نیز در قالب مصوبات شورای پول و اعتبار برای برخی بانکها نیز برقرار بوده است که می‌بایست تسهیلات کلان محسوب شود.

آقای دکتر بحرینی: به عنوان مثال بانک سپه به دلیل دولتی بودن، مستثنی شود.

آقای دکتر صدقی: از سال ۱۳۹۸ تا ۱۴۰۲، سال به سال تمدید شده است. برای جلوگیری از تشتت مقرراتی، موضوع را به جلسه هیأت عالی آورده‌ایم. به دلیل اینکه مقتضیات بانکها متفاوت هستند، پیشنهاد می‌شود بصورت موردی به هیأت عالی آورده شود تا مورد بحث و بررسی قرار گیرد.

آقای دکتر پورمحمدی: دو بند در این دستورالعمل می‌بایست اضافه شود؛ نخست تصریح عدم عطف به ماسبق شدن مقررات و دوم پیش‌بینی امکان بررسی موارد استثنایی توسط هیأت عالی بانک مرکزی. استثنائات مصوبات قبلی هیأت عالی به قوت خود باقی است.

دبیر هیأت عالی: پیشنهاد می‌شود دستورالعمل در چارچوب فعلی تصویب شود و در صورت مشکل، موضوع به صورت موردی در هیأت عالی مطرح و تعیین تکلیف شود.

آقای دکتر مرادپور: بنده نیز با این پیشنهاد موافق هستم.

آقای دکتر محمودپناه: منظور از تسهیلات خرد در متن دستورالعمل چیست؟

دبیرخانه
هیأت عالی

آقای دکتر صدقی: منظور، تسهیلاتی است که سقف آن مطابق دستورالعمل‌های ابلاغی بانک مرکزی تعیین می‌شود. در شرایط فعلی این سقف معادل ۵۰۰ میلیون تومان است.

آقای دکتر محمودپناه: با توجه به شرایط برخی بانک‌های بزرگ، لازم است آثار اجرایی این محدودیت‌ها به صورت دقیق بررسی شود.

آقای دکتر صدقی: رویکرد پیشنهادی آن است که وضعیت هر مؤسسه اعتباری با توجه به شرایط خاص آن، در هیأت عالی مورد بررسی قرار گیرد و تصمیم مقتضی اتخاذ شود.

آقای دکتر پورمحمدی: تا زمان طرح موضوع در هیأت عالی، حداقل به ۲ ماه زمان نیاز است.

آقای دکتر صدقی: برای تطبیق با مقررات جدید، مهلت ۶ ماهه در نظر گرفته شده است.

آقای دکتر پورمحمدی: بنابراین رویکرد پیشنهادی این است که پذیرفته شود بانک‌هایی نظیر بانک ملی و بانک سپه ممکن است با محدودیت‌هایی مواجه شوند و موضوع آن‌ها به صورت جداگانه در هیأت عالی مطرح و درباره آن تصمیم‌گیری شود؟

آقای دکتر محمودپناه: در ماده (۱۰) تصریح شده است که مؤسسات اعتباری دارای کفایت سرمایه منفی صرفاً مجاز به اعطای تسهیلات خرد هستند.

آقای معصومی: می‌بایست حدود و ضوابط مربوطه توسط بانک مرکزی ابلاغ شود، در صورت عدم ابلاغ، ضوابط موجود ملاک عمل خواهد بود.

آقای دکتر باقری: می‌توان درباره بانک سپه ترتیبی اتخاذ کرد که مشمول این محدودیت‌ها نشود.

آقای دکتر مرادپور: با این رویکرد عملاً هیچ‌گاه به سمت اصلاح ساختار و سلامت نظام بانکی حرکت نخواهیم کرد. همواره بانک‌هایی با کفایت سرمایه منفی وجود خواهند داشت و اگر برای آن‌ها استثنا قائل شویم، در عمل بانک‌های سالم‌تر را محدود کرده‌ایم، در حالی که بانک‌های دارای وضعیت نامناسب از محدودیت‌ها مستثنی می‌شوند. این رویکرد با اهداف نظارتی سازگار نیست.

آقای دکتر باقری: محدود کردن این بانک‌ها صرفاً به اعطای تسهیلات خرد، می‌تواند آثار و تبعات جدی برای آن‌ها به همراه داشته باشد.

دبیرخانه
هیأت عالی
بنک مرکزی اسلامی ایران

آقای دکتر پورمحمدی: در حال حاضر نیز بانک سپه با محدودیت‌هایی از این دست مواجه است.
آقای دکتر بحرینی: پیشنهاد می‌کنم موضوع تصویب شود، اما در عین حال مقرر گردد وضعیت این دو بانک به دلیل شرایط خاص، در جلسه آتی به صورت مستقل بررسی شود.

آقای دکتر پورمحمدی: در این خصوص دو رویکرد قابل تصور است؛ نخست اینکه بررسی موضوع تا زمان استخراج اطلاعات کامل، شامل تعداد بانک‌های مشمول و آثار احتمالی آن به تعویق بیفتد و سپس تصمیم‌گیری شود. رویکرد دوم آن است که دستورالعمل در مسیر تصویب قرار گیرد. وضعیت بانک‌هایی که احتمالاً با مشکل مواجه خواهند شد، به صورت جداگانه مورد بررسی قرار گیرد. بر اساس اطلاعات موجود، حدود ۱۴ بانک دارای نسبت کفایت سرمایه کمتر از ۸ درصد هستند و این موضوع بخش قابل توجهی از شبکه بانکی را در بر می‌گیرد. آیا آثار و تبعات اجرای ماده (۱۰) برای این تعداد بانک به طور کامل بررسی شده است و امکان مدیریت پیامدهای آن وجود دارد؟

آقای معصومی: در خصوص بانک‌های دارای نسبت کفایت سرمایه کمتر از ۸ درصد، تصمیم‌گیری منوط به نظر بانک مرکزی خواهد بود.

آقای دکتر پورمحمدی: همان‌گونه که اشاره شد، لازم است موضوع به طور کامل بررسی و وضعیت تمامی بانک‌های مشمول احصا شود، مسائل مربوط به بانک‌های خاص در جلسات بعدی بررسی خواهد شد.

آقای دکتر محمودپناه: موضوع این دستورالعمل، تعیین ضوابط مربوط به تسهیلات و تعهدات کلان است. باید مشخص شود چه مؤسساتی مجاز به اعطای تسهیلات کلان هستند و چه مؤسساتی چنین مجوزی ندارند. ورود به این موضوع که یک بانک صرفاً مجاز به اعطای تسهیلات خرد باشد، بیشتر به ضوابط کفایت سرمایه مربوط است. از این رو پیشنهاد می‌شود بخش مربوط به محدود شدن بانک‌ها به اعطای تسهیلات خرد از مواد (۱۰) و (۱۱) حذف شود.

آقای دکتر باقری: پیشنهاد بنده این است که صرفاً تصریح شود مؤسسات اعتباری دارای کفایت سرمایه منفی مجاز به اعطای تسهیلات و تعهدات کلان نیستند. تعیین سایر تسهیلات، موضوع این دستورالعمل نیست.

آقای دکتر بحرینی: در واقع بانک‌های دارای کفایت سرمایه منفی باید صرفاً از اعطای تسهیلات و تعهدات کلان منع شوند. می‌توان مواد (۱۰) و (۱۱) را با یکدیگر ادغام کرد، زیرا هر دو به موضوع کفایت سرمایه می‌پردازند.

آقای دکتر پورمحمدی: آن دسته از مؤسسات اعتباری که نسبت کفایت سرمایه آن‌ها منفی است، مجاز به اعطای تسهیلات و ایجاد تعهدات کلان نخواهند بود. پیشنهاد می‌کنم این موضوع به رأی گذاشته شود. در خصوص مؤسسات اعتباری که نسبت کفایت سرمایه آن‌ها مثبت، اما کمتر از حد مقرر در ضوابط ابلاغی بانک مرکزی در زمینه بازسازی سرمایه نظارتی و کفایت سرمایه است، پیشنهاد می‌شود بانک مرکزی اختیار داشته باشد تا زمان دستیابی به حد مقرر، اعطای تسهیلات و ایجاد تعهدات آن‌ها را محدود کند.

آقای دکتر صدقی: تفاوت اساسی میان بانک‌های دارای کفایت سرمایه منفی و بانک‌های دارای کفایت سرمایه مثبت ولی کمتر از حد مقرر وجود دارد. بانک‌های گروه دوم باید متناسب با ظرفیت خود امکان فعالیت داشته باشند و صرفاً اختیار اعمال محدودیت‌های بیشتر توسط بانک مرکزی پیش‌بینی شود.

آقای دکتر باقری: بنابراین پیشنهاد می‌شود بانک مرکزی مجاز باشد در خصوص مؤسسات اعتباری دارای نسبت کفایت سرمایه کمتر از حد مقرر، محدودیت‌های لازم را از جمله در حوزه تسهیلات و تعهدات کلان اعمال کند.

دبیر هیات عالی: در صورت موافقت اعضا، این پیشنهاد نیز به رأی گذاشته می‌شود. تصویب شد.

